

milia agni, hos falsos prophetas descripsit: «Quia per hypocrisim »sanctitatis eam, quam in se veraciter Dominus habuit singularem, sibi inesse, et sapientiam mentitur et vitam. Ista bestia, id »est, praedicantium multitudo, si aperte loqueretur, agno similis »non appareret; sed assumit agni speciem, ut draconis exerceat »operationem.» (D. Greg. l. 33, Mor. c. 36).

331. 7.º Eo tempore Antichristi, reges adeo vilescent ac depravabuntur, ut ei subdantur, fiantque ipsius instrumenta ad expugnandam Christi D. Ecclesiam. Hinc reges illi a S. Joanne (1) cornua Bestiae seu Antichristi appellantur: *Decem cornua, quae vidisti, decem reges sunt... Hi unum consilium habent, et virtutem et potestatem suam Bestiae tradent. Hi cum Agno pugnabunt, et Agnus vincet illos; quoniam Dominus dominorum est, et Rex regum... Et decem cornua, quae vidisti in Bestia, hi odient fornicariam, et desolatam facient illam, et nudam, et carnes ejus manducabunt, et ipsam igni cremabunt.*

332. 8.º Probabilis admodum est quoque Regni Antichristi character, quod super Romani Imperii ruinas struetur. Plures id docent PP. Uti S. Chrysostomus (2): S. Hieronymus etiam (3); «Ergo dicamus »quod omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt: in consummatione mundi, quando regnum destruendum est Romanorum, decem »futuros reges qui orbem Romanum inter se dividant, et undecimum surrecturum esse regem parvulum, qui tres reges de decem »regibus superabit... Quibus interfectis, etiam septem alii reges »victori colla submittent... Est homo peccati, filius perditionis, »ita ut in Templo Dei sedere audeat faciens se quasi Deum.» Haec et probat Augustinus (4). Martyr autem et ep. sanctus Hippolytus (5) ait: «Cum prope conciderit imperium hoc, sive »etiam in contemptum abierit, et in decem diademata resolutum »sit; tunc Antichristus velut ipsum curaturus ac renovaturus sit.» Sic quoque Auctor sapiens et eruditus tertii vel quarti seculi, in ep. 2.^m ad Thesal. c. II; (inter Ambrosii opera).

(1) Apoc. XVII, 12, 13.—(2) Supra, n. 303.—(3) In *Daniel*.—(4) *De Civit. Dei*, l. 10, c. 19.—(5) *Demonstr. de Christo et Antichr.* n. 49.

CAPUT V.

De Incarnationis necessitate, et Christi cum ordine rerum connexionione

333. *Nota.* In I hujusce synopsis capite, extrinsece, et quasi ante vestibulum, divinae sapientiae domum, Christum, scilicet, contemplati sumus, prout de Eo locuti sunt prophetae. In II autem et III superne seu a priori, per causas nempe, tum intrinsecas tum extrinsecas, celsitudinem operis, quod in *brachio suo* divina complevit Potentia suspeximus. Deinde, in IV capite, Filii Dei exquisivimus cognitionem a posteriori, seu per effectus, tum particulares tum generales, ad quos Illius perfunditur virtus et perfectio. Superest, ut de Christo D. aliquid disseramus, quatenus, ex divina Oeconomia, cum universo rerum ordine connectitur.

ARTICULUS I.

De Incarnationis necessitate.

THESIS LXXVIII.

Conveniens fuit Incarnationis mysterium, non autem absolute necessarium, sive metaphysice, sive moraliter.

334. I.^a Pars clare patet ex iis, quae, supra (Thes. XLVII et XLVIII), agentes de causa finali Incarnationis diximus.

Hoc tamen notandum, quod convenientia de qua agitur non est quasi *Incrum* concipienda, seu bonum aliquod, quo Deus intrinsece accrescat; est enim *Summum bonum*, et quodlibet aliud bonum est illius summae bonitatis participatio; sed ut bonum extrinsecum summe dignum, quod Deus in eo efficaciter complacuerit. Ad rem Augustinus (1): «Cujus bono in tanta humilitate venit tanta »sublimitas? Nullo utique suo; sed magno, si credimus, nostro.»

Adversus hanc primam partem non nullae urgent difficultates, paucis solvendae.

(1) Serm. 185 (a. 62, de divers.) c. I.

335. Obj. 1.º Deus ab aeterno convenientissime fuit: ergo nulla potest ei accedere convenientia ex Incarnatione.

Resp. Dist. *ant.* Quoad suam felicitatem seu convenientiam intrinsecam: conc. Quoad communicationem suae bonitatis externam et manifestationem attributorum; nego.

Obj. 2.º Deus per incarnationem sumpsit formam servi, exanivit se: sed qui apparet servus et nequam est contemptibilis; ergo Deus per incarnationem contemptibilem potius quam gloriosum se exhibuit.

Resp. Dist. *min.* Est contemptibilis, si qualis apparet talis sit; conc. Si tantum appareat; subd. Est contemptibilis in se, et apud recte judicantes; nego *min.* Apud eos qui stulte judicant, transeat. *Formam Dei non violavit servi forma*, ait Leo, (Serm. 7 de *Nativ.*)

Obj. 3.º Saltem Incarnatio est positive disconveniens Patri et Spiritui S., ergo simpliciter Deo non conveniebat. *Ant.* prob. Posita Incarnatione, majorem debemus Filio amorem quam Patri et Spiritui Sancto: nam assumendo naturam, patiendo, moriendo etc. plura nobis contulit beneficia quam Pater et Spiritus; licet enim voluntas fuerit communis trium Personarum, tamen actiones et passiones et incarnatio fuerunt propriae et personales Verbi. Sed cui plura debentur beneficia major debetur amor: ergo Incarnatio derogat dignitati Patris et Sp. Sancti.

Resp. Nego *antec.* Ad probationem; nego *maj.* et dist. *min.* Cui plura debentur beneficia, major debetur amor; si major deberi possit, transeat; si non possit, nego. Etenim Deo, tum propter se tum propter ipsam Incarnationem, passionem, mortem Christi, etc., quae, *communi* Personarum amore et voluntate, collata nobis beneficia fuere, debemus omnem amorem possibilem; *majorem* ergo Filio debere non possumus: cum autem dicitur, quod ille *solus* incarnatus, passus, mortuus sit, etc., id solum probat pluribus titulis, non autem efficacioribus, eundem amorem Filio tribuendum.

336. Obj. 4.º Verbum per Incarnationem mutatur; ergo saltem illi incarnari non convenit. *Ant.* prob. Mutari est aliter se habere; sed post Incarnationem Verbum aliter se habet; ergo Verbum...

Resp. Nego *ant.* et deinde dist. *maj.* Aliter se habere in deterius vel perfectius; conc. *maj.* Alias, nego *maj.*

Inst. 1.º Vere actuatur Verbum per unionem cum humanitate; ergo perficitur. Dist. *ant.* Actuatur proprie; nego; denominative; conc. *antec.*

Ins. 2.º Intrinsece uniri humanitati, est aliquid positivum; ergo Verbum non denominative solum actuatur.

Dist. *ant.* Est aliquid positivum, quo se habeat Verbum per mo-

dum termini unionis; conc. Per modum subjecti; nego *ant.* Deinde, nego *consequens* et *consequentiam*. Etenim subjectum unionis, sane, *proprie* actuatur; terminus autem *denominative* tantum.

Nota: «Hanc esse potissimam difficultatem hujus mysterii, quae »vix potest humano ingenio satis explicari; quamvis possint argumenta utcumque dissolvi.» Ita Suarez (1).

337. II.^a Pars prob. Praenotandum: metaphysice necessarium illud est, quod nullo modo potest non esse: physice necessarium, quod sine miraculo impediri nequit: moraliter necessarium; id cuius oppositum, licet possit citra miraculum esse, tamen prudenter suspicari nequeat.

Prob. 1.º Juxta Scripturas et Patres, Incarnatio Filii Dei est ingens beneficium divinae Bonitatis, propter quod summum ei debemus grati animi amorem. Sed non ita esset, si foret metaphysice necessaria: ergo non est. Unde ait Augustinus (2): «Quae »major gratia Dei nobis potuit illucescere, quam ut habens Unigenitum Filium, faceret eum hominis filium, atque ita vicissim hominis filium, faceret Dei Filium? Quaere meritum, quaere causam, »quaere justitiam; et vide utrum invenias nisi gratiam.»

Prob. 2.º Deus est essentialiter infinite perfectus et beatus. Sed si esset metaphysice connexus cum opera Incarnationis, non posset talis esse; quippe quia a re penderet extrinseca et creata. Ergo Incarnatio non est necessaria.

338. Obj. 1.º Ex essentia sua Deus est summe inclinatus ad sui communicationem. Sed summa inclinatio, quam nulla major vel aequalis inclinatio impedit, necessario inducit terminum. Ergo.

Resp. Dist. *maj.* Est Deus summe inclinatus ad sui communicationem ad intra; conc. Ad extra; subd. Summe inclinatus *entitative*; conc. In ratione inclinationis *formaliter* sumptae; nego *maj.* Nam illa inclinatio ad extra est libera, et cum indifferentia. Ad *min.* autem dicendum, quod si inclinatio sit summa *formaliter* inducit sane terminum; aliter, minime.

Obj. 2.º Concil. Francoford. ait: «Credamus Deum omnina velle quae meliora sunt.» Sed melius esse Incarnationem fieri quam secus, res est aperta: ergo nequit non esse.

Resp. Dist. *maj.* Quae meliora sunt absolute; nego. Quae meliora seu magis congrua sunt divinae providentiae; concedo. Cum enim auctor sit Deus actualis ordinis seu providentiae, quod magis huic congruit ordini, id Deum voluisse existimare debemus.

339. Prob. III.^a Pars.

1.º Augustini ratione: «Ubi nulla indigentia, nulla necessi-

(1) Disp. VIII, sect. 4, n. 18: de *Incarnat.* - (2) Serm. 185 (a. 19 de temp.) c. 3.

»tas; ubi nullus defectus, nulla indigentia; nullus autem defectus »in Deo; ergo nulla necessitas.» (L. 83 QQ, XXII.)

2.° Quod fit ex morali necessitate, non reputatur magnum beneficium, aut quid mirabile. Sed talis nobis proponitur in Scriptura et Patribus Incarnatio: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum...* (1). *Sic Deus dilexit mundum...* (2). «Oh admirabile commercium... De Virgine nasci dignatus est:» (canit Ecclesia): ergo. *Maj.* constat experientia: Si rex honorem vel munus alicui impertit, si subditus regi in re militari inservit, si quis bona sua aliis cedat, etc., et fiant haec morali necessitate, nullatenus amoris argumentum vel insigne judicatur beneficium.

3.° Si esset Deus moraliter necessitatus ad Incarnationem, non esset perfecte beatus ab intrinseco; violenter se haberet sine illa: sed haec repugnant infinitae Dei perfectioni et pleno in res omnes dominio. Ergo non est moraliter necessaria.

340. Obj. 1.° *Numquid oblivisci poterit mulier infantem suum? Ego autem non obliviscar tui* (Isai. XLIX, v. 5). Ergo plusquam mulier ad filium est Deus necessitatus ad nos amandum.

Resp. dist. *consequens*: supposita sua libera providentia; conc. Antecedenter; subd. Quatenus id significat infinitudinem *entitative* divinae bonitatis; conc. In ratione inclinationis et necessitatis; nego.

Obj. 2.° Melius est esse Incarnationem quam non esse: sed divina voluntas cum divino intellectu concordat; ergo Deus magis inclinatur ad hoc ut sit Incarnatio, quam ut non sit. Subsumo; sed non possumus prudenter suspicari, quod Deus resistat suae sanctissimae et summe rationabili voluntati: ergo.

Resp. 1.° Hoc nimis probare; scilicet, Deum obligari ad optimum in quolibet genere.

2.° Dist. *min.* Concordat cum intellectu pratico, nempe, dictante hoc vel illud volendum; conc. Speculativo, ita ut, velit quod intellectus judicat melius; nego. Deinde nego *consequentiam*: Deus enim *ex se* non est magis ad unum quam ad aliud inclinatus; sed indifferens existit, ut inclinando complaceat vel in motivis quae effulgent pro Incarnatione, vel in iis quae stant pro opposito.

341. Obj. 3.° Actus, quo nollet Deus Incarnationem, non foret ita perfectus et bonus ac ille, quo voluit illam: sed debemus judicare Deum perfectissime agere: ergo. Resp. Dist. *Maj.* Non esset ita bonus quoad modum agendi; nego *maj.* Quoad rem volitam, subd. Quoad rem volitam principaliter; nego: quoad rem volitam secundario; transeat. Nam in utraque voluntate sive Incarnationis, sive oppositi, amat se Deus summo et perfectissimo amore; hic au-

(1) Jo. IV, 9.—(3) Jo. III, 16.

tem amor, in quolibet decreto libero implicitus, actum infinite perfectum constituit, ita ut perfectior esse nequeat, sive hoc, sive illud decernat.

Obj. 4.° Dei perfecta sunt opera: sed mundus sine Christo esset valde imperfectus. Ergo. Resp. Dist. *min.* Esset imperfectus relative, et quoad modum faciendi; nego. Absolute, et quoad rem factam: conc. Potest, nempe, artifex perfecte et sapienter agere, licet non in auro, sed in luto operetur.

THESIS LXXIX.

In hypothesi quod condignam satisfactionem exigeret Deus ab hominibus, necessarium erat Incarnationis mysterium.

342. Nota I.° Poterat Deus tum culpas, tum poenas nobis misericorditer remittere, vel è contra, nos juste in aeternum damnare, quatenus eligeret vel suam ostendere misericordiam, vel exaltare sanctitatem et justitiam: magis autem Dei effulsisset gloria si utriusque simul attributo satis esset factum, ita ut justitia et misericordia sancto elucerent complexae osculo. Id quidem fieri posse divina cognovit sapientia, exequi autem summa decrevit bonitas.

Nota II.° Satisfactio differt a restitutione in eo, quod haec ad aequalitatem respicit jurium, et exinde res, non personas: satisfactio vero respicit offensas, inde autem personas. Meritum aequalitatem exigit cum mercede, quam persona promisit; satisfactio aequalitatem obsequii cum offensione personae illata.

Nota III.° Nonnulli AA., ut Scotus, Soto, etc. existimant, posse puram creaturam de condigno satisfacere pro alieno peccato. Alii id concedunt in ea hypothesi, quod creatura gratiam haberet infinitam, si haec sit possibilis. Vazquezius docet, posse creaturam pro mortali satisfacere, si remittatur ei debitum, quod peccato contraxit, carendi auxilio supernaturali. Nos innixi communiori D. Thomae, Suarezii, Ripaldae etc. sententia, thesim probabimus. Vide S. Thomam pro hac re (1).

343. Prob. 1.° ex Adriano I, (epist. *ad Episc. Hispan.*): «Sicut peccata nostra non tollerent, si ipse peccatum haberet, ita »adoptionis gratiam nobis non tribueret, si ipse, propter hominem »quem assumpsit, necessarium egerit ut gratiam adoptionis acciperet.» Ex quibus ita: ad nos Deo reconciliandos non sufficiebat peccator, neque simplex homo, neque homo qui esset tantum filius

(1) P. 3, q. 1, a. 2, ad. 2.

Dei adoptivus: Ergo requirebatur Filius Dei naturalis, ideoque Incarnatio.

Italiae episcopi, in libello a Conc. Francofor. approbato et ad Hispanias misso, ajunt: «Deus erat in Christo non per gratiam, quemadmodum in caeteris sanctis, purisque hominibus, sed essentialiter per naturam. *Deus*, inquit Apostolus, *erat in Christo mundum reconcilians sibi*. Quo igitur pacto nobis adoptionem tribuit filiorum, si ipse necessarium eguit ut sibi haberet?... Ipse essentialiter vita est, idcirco nobis vitam aeternam indulsit.» Aperte igitur docent, necessariam fuisse Incarnationem, ut posset homo aliquis nos Deo reconciliare.

2.º Basilius (1) dicit: «Manifestatus est in carne... ut adoptionem filiorum reciperemus. Itaque si Domini in carne adventus non fuit, non dedit pro nobis Redemptor pretium morti...» Et in ps. XLVIII. «Solus Homo-Deus pro nobis omnibus Deo dare potest placationem. Unum inventum est sufficientissimum, quod in pretium animae nostrae datum est.

Et S. Cyrillus (2). «Si non esset Deus, quomodo ipse et solus sufficere ad hoc ut sit pretium?» Athanasius, (ep. ad *Adelphium*): «Neque enim res creata rem creatam posset salvam facere, quemadmodum nec res creatae a re creata potuissent creari, nisi Verbum Creator fuisset.»

S. Augustinus ait (3): «Neque per ipsum liberaremur unum Mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum, nisi esset et Deus.» Et alibi (4): «Nisi infirmitas esset, medicum necessarium non haberet.»

Didymus Alexan. (5): «Nemo de horum numero legatorum (non propheta, non patriarcha, non Moyses) potest esse salvator. indigens et ipse eo qui salutis largitor verus est. Nam et Angeli, quamquam spiritus sint, non sunt tamen auctores salutis... Quapropter proprio Filio non parcens Pater, tradidit eum in mortem, ut redimeret omnes, qui captivi tenebantur.»

344. 3.º Non potest satisfieri pro offensa ex genere suo gravi per obsequia ex genere suo levia. Sed offensa lethalis est ex genere suo gravis respectively ad Deum, et obsequia purae creaturae sunt ex genere suo levia sub eodem respectu: ergo creaturae satisfactio non potest condigna fieri.

Min. prob. Obsequium decrescit respectively ad Deum iisdem capitibus ex quibus crescit offensa: nam offensa crescit ex eo quod Deo debetur omnis honor, et valde repugnat contemptus; item ex vili-

(1) Epist. 261, ad *Sozopol.*—(2) L. 1, ad *Regin.*—(3) *Enchir.* c. 108.—(4) *De Trinit.* l. 13, c. 10.—(5) L. de *Spir.* S. n. 47.

tate offendentis, quia eo major est contemptus quo vilior persona offendens. Obsequium, è contra, decrescit ex iisdem capitibus: ergo offensa lethalis est ex genere suo gravis etc.

345. Obj. 1.º Patres laudati non videntur loqui absolute, sed secundum praesentem providentiam: nam dicunt, necessarium esse sanguinem Christi, mortem etc. Ergo.

Resp. Dist. *Ant.* Quoad modum redemptionis non loquuntur absolute; conc. Quoad ipsam redemptionem; nego. Dicunt enim requiri Hominem-Deum, et nullum alium sufficere.

Obj. 2.º Qui facit quantum facere potest, facit quantum debet; qui autem facit quantum debet, vere satisfacit. Atqui per contritionem perfectam homo facit summum, quod potest, pro peccatis: ergo satisfacere per illam potest.

Resp. Dist. *maj.* Facit quantum debet *facere*: conc. Quantum debet *facere et pati*; nego. Et similiter distincta *min.* negatur *consequentia*.

Peccator ex offensa, seu contemptu Dei, tenetur *pati* ejus aversionem et condignas poenas, donec per aequale obsequium satisfaciatur. Contritio autem non est obsequium aequae placens, ut displicet offensa, licet homo nequeat plus facere: debet ergo *pati*, licet non debeat plus facere.

Obj. 3.º D. Thomas (1) ait: «Satisfactio accipit quamdam infinitatem ex gratia.» Resp. in ordine ad meritum; conc. In ordine ad offensam; Subd. Ut sit satisfactio congrua; conc. Condigna; nego.

ARTICULUS II.

De Connexione Mysterii Incarnationis cum praesenti rerum ordine.

THESIS LXXX.

Deus voluit Incarnationem per illam primam intentionem, seu decretum, quo voluit se ad extra communicare.

346. *Nota I.º* Multae sunt in hac re theologorum sententiae opposita defendentium. Alii putant non extitisse Incarnationem, deficiente Adae peccato. Verum etiamsi istud peccatum non fuisset, si tamen extitissent alia hominum peccata, venturum Christum

(1) 4, dist. 15, q. 1, a. 2, ad 1.º